

บทที่ 4

ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายลาว

4.1 ประวัติความเป็นมาของกฎหมายลาว

ประเทศลาวรับเอากฎหมายสมัยใหม่แบบตะวันตกมาใช้ตั้งแต่สมัยฝรั่งเศสเข้ามาปกครองลาว เมื่อ 100 ปีก่อน และได้เลือกที่จะจัดทำประมวลกฎหมาย (codification) แบบภาคพื้นยุโรปในการจัดทำประมวลกฎหมายในครั้งนั้น ได้ร่างขึ้นโดยอาศัยแบบอย่างกฎหมายในภาคพื้นยุโรปเป็นสำคัญ โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสกฎหมายอาญาฉบับแรกของลาวคือกฎหมายอาญาพระราชอาณาจักรลาวปี ค.ศ. 1927 สำหรับการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาในเวลาต่อมาในปี 1957 ก็เป็นการปรับปรุงแก้ไขจากกฎหมายอาญาเดิมคือฉบับที่ประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 1927 เป็นการปรับปรุงกฎหมายเดิมให้เหมาะสมกับกาลสมัยโดยยังคงยึดถือแบบอย่างของประเทศในภาคพื้นยุโรปและใช้จนกระทั่งมาถึงปี ค.ศ. 1975 แต่กฎหมายเดิมปี ค.ศ. 1927-1957 ก็ได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญามวตที่ 2 ว่าด้วยการฉ้อโกง

การปลอมแปลง การบังคับเอา ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 210 กำหนดว่า "บุคคลใด ด้วยทางกลอุบาย(หลอกลวง)หรือทางตระหล้าย(โกหก)ของตน หรือตนได้ให้คนอื่นกระทำการส่วนนั้นก็ดี ได้ให้ท่านเอาวินยานะกะทรัพย์(สังหาริมทรัพย์)หรืออะวินยานะกะทรัพย์(อสังหาริมทรัพย์)ของท่านส่งให้ตน บุคคลผู้นั้นก็จะได้ถูกลงโทษจำคุกแต่หนึ่งปีไปถึงห้าปี และเสียค่าพิในหลวง(ปรับ)เท่ากับราคาทรัพย์ที่ฉ้อโกงเอาไปนั้น"

จะถูกจำคุกฐานเดียวกันคือ

1) บุคคลผู้ใดกระทำผิดฐานฉ้อโกงหรือทำคำให้การเท็จเพื่อตนจะได้หรือพยายามให้ตนได้หรือคนอื่นได้สิทธิเป็นเจ้าของถูกต้องตามกฎหมาย หรือพระราชโองการว่าด้วยระเบียบการจ่ายเงินเบียดบ้านาน พลเรือนหรือทหารแล้วไปปรับเอาเงินเบียดบ้านาน เบียดเสียง เงินเพิ่มเบียดบ้านาน ค่าปล่อยการหรือค่าอื่น ๆ ซึ่งตนไม่มีสิทธิรับ

2) บุคคลผู้ใดโดยทางทุจริตรับเอาหรือพยายามรับเอาจากครั้งเงินเบี้ยบำนาญแห่งชาติ เงินยอนหลังเบี้ยบำนาญซึ่งตนไม่เป็นเจ้าของก็ดี หรือเงินเบี้ยเลี้ยง ค่าปล่วยการ ค่าอื่น ๆ ซึ่งครั้งเงินดังกล่าวได้จ่ายให้คนอื่นก็ดี¹

ภายหลังที่ประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองและสถาปนาตนเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ได้ยกเลิกการใช้ประมวลกฎหมายอาญาของพระราชอาณาจักรลาวปี 1957 ในช่วงปี 1975-1985 ได้มีการวิจารณ์กันในเรื่องการยกเลิกกฎหมายทำให้ลาวไม่มีการนำกฎหมายมาใช้² แต่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีเลขที่ 53/นย ลงวันที่ 15 ตุลาคม 1976 เฉพาะคำสั่งดังกล่าวก็จะกำหนดถึงวิธีการพิจารณาความอาญาและแพ่งเท่านั้น ซึ่งไม่มีประมวลกฎหมายเป็นแนวปฏิบัติ การวางระบบกฎหมายใหม่แม้จะมีความจำเป็นที่จะต้องทำในระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในฐานะเจ้าของสิทธิภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นภายหลังที่พรรคและรัฐบาลได้จัดวางแนวทางการเปลี่ยนแปลงใหม่ ซึ่งได้เปิดกว้างการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ ปฏิบัติกลไกเศรษฐกิจการตลาด ได้หันกลไกรการคุ้มครองรัฐ คุ้มครองเศรษฐกิจสังคม ตามแนวทางนโยบาย และคำสั่งในเมื่อก่อนไปสู่การคุ้มครองด้วยรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้จึงได้มีการร่างกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวในทางปฏิบัติ³ ดังนั้นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงได้พิจารณารับรองและจัดทำกฎหมายอาญาใหม่ขึ้นมาแทนฉบับเก่า ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 1990 เฉพาะความผิดฐานฉ้อโกงก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 100 ว่าด้วยการฉ้อโกงทรัพย์สินของรัฐหรือส่วนรวม และมาตรา 111 ว่าด้วยการฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง

“มาตรา 100 บุคคลผู้ใดหากได้ใช้เล่ห์เหลี่ยม โทก หลอกลวงด้วยวิธีการใดก็ตามเพื่อทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) ของส่วนรวม หรือผู้อื่นเอาทรัพย์สินของตน จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพ 6 เดือนถึง 3 ปี

¹ พระราชอาณาจักรลาว, ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 210

² UNDP. การแปลความหมาย, (2002), หน้า 4

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44

ในกรณีผู้กระทำผิดหากได้เอากาสิโนเป็นอาชญากรรม มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือในกรณีมีความเสียหายอย่างรุนแรง จะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 3 ปี ถึง 7 ปี

การพยายามกระทำความผิดก็จะถูกลงโทษ"

"มาตรา 111 บุคคลผู้ใดหากได้ใช้เล่ห์เหลี่ยม โกง หลอกลวงด้วยวิธีการใดก็ตามเพื่อทำให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้ตน จะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 3 เดือนถึง 2 ปี

ในกรณีผู้กระทำผิดหากได้เอากาสิโนเป็นอาชญากรรม มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือในกรณีมีความเสียหายอย่างรุนแรง จะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 2 ปี ถึง 5 ปี

การพยายามกระทำความผิดก็จะถูกลงโทษ"

(เห็นได้ว่ากฎหมายอาญาของลาวความผิดฐานข้อโกงจะไม่มีโทษปรับ)

"เล่ห์เหลี่ยม" หมายถึง วิธีการอันเจตนาฉ้อโกง เล่ห์กล เพื่อหาช่องทางแก้ไขปัญหา⁴

"หลอกลวง" หมายถึง โกง ทำให้เข้าใจผิด สำคัญผิด⁵

"โกงหลอกลวง" คือ การกระทำการต่าง ๆ โดยเจตนา แสดงข้อความอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้อื่นหลงผิด เข้าใจผิด และเชื่อว่าข้อความอันเป็นเท็จนั้นคือความจริง

ต่อมาปี ค.ศ. 2001⁶ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงได้ปรับปรุงกฎหมายอาญาขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการขยายตัวของสังคม ทั้งนี้โดยได้ปรับปรุงมาตรา 100 ว่าด้วยการข้อโกงทรัพย์สินของรัฐหรือส่วนร่วม และมาตรา 111 ว่าด้วยการข้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง

มาตรา 100 "บุคคลผู้ใดหากได้ใช้เล่ห์เหลี่ยม โกง หลอกลวง ด้วยวิธีการใดก็ตามเพื่อทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) ของส่วนร่วมหรือผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้ตน จะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 6 เดือนถึง 3 ปี และปรับ 200,000 กีบถึง 7,000,000 กีบ

⁴ ทองคำออน มณีสร, พจนานุกรมลาว, (นครเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์เวียงจันทน์, 1992), หน้า 733

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 719

⁶ รัฐสภาแห่งชาติ เลขที่ 03/สภช, ที่ 10 เมษายน 2544, ว่าด้วยการปรับปรุงกฎหมายอาญาภาคความผิดเกี่ยวกับการปรับ

ในกรณีผู้กระทำผิดหากได้เอาการช้อโกงเป็นอาชญากรรม มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือในกรณีมีความเสียหายอย่างรุนแรง จะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 3 ปีถึง 7 ปี และปรับ 5,000,000 กีบ ถึง 15,000,000 กีบ

การพยายามกระทำความผิดก็จะถูกลงโทษ"

มาตรา 111 "บุคคลผู้ใดหากได้ใช้เล่ห์เหลี่ยม โกง หลอกลวง ด้วยวิธีการใดก็ตามเพื่อทำให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินของตน จะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 3 เดือน ถึง 2 ปี และปรับ 200,000 กีบ ถึง 5,000,000 กีบ

ในกรณีผู้กระทำผิดหากได้เอาการช้อโกงเป็นอาชญากรรม มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือในกรณีมีความเสียหายอย่างมากจะถูกลงโทษตัดสิทธิสภาพ 2 ปีถึง 5 ปี และปรับ 500,000 กีบถึง 10,000,000 กีบ

การพยายามกระทำความผิดก็จะถูกลงโทษ"

(ทั้งสองมาตรานี้จะเห็นได้ว่าการเพิ่มให้มีโทษปรับเข้ามาอีก)

จากนั้นเมื่อวันที่ 09 ธันวาคม ค.ศ. 2005⁷ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงได้ปรับปรุงกฎหมายอาญาใหม่ โดยเพิ่มมาตราที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเข้ามาอีก จากเดิมกฎหมายอาญามีทั้งหมด 162 มาตรา มาถึงปัจจุบันกฎหมายอาญาของลาวมีทั้งหมด 179 มาตรา โดยได้แยกออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไปมี 8 หมวด 55 มาตรา และภาคเฉพาะหรือภาคความผิดมี 10 หมวด 124 มาตรา ดังนั้นจึงทำให้มาตราว่าด้วยความผิดฐานช้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนร่วมและความผิดฐานช้อโกงทรัพย์สินของผลเมืองย้ายมาคือ

- ความผิดฐานช้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวมจากเดิมมาตรา 100 มาเป็นมาตรา 109

- ความผิดฐานช้อโกงทรัพย์สินของผลเมืองจากเดิมมาตรา 111 มาเป็นมาตรา 120⁸

⁷ รัฐคำรัฐ ประธานประเทศแห่ง ส.ป.ป.ลาว, เลขที่ 142/สปป, ที่ 09 ธันวาคม 2005, ว่าด้วยการประกาศใช้กฎหมายอาญาฉบับปรับปรุง

⁸ กฎหมายอาญาแห่ง ส.ป.ป.ลาว, (นครเวียงจันทน์ :กระทรวงยุติธรรม, 2006).

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระของกฎหมายอาญาลาวฉบับใหม่นี้ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก เพียงแต่ปรับปรุงแก้ไขหรือสร้างบทบัญญัติเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับกาลสมัยเท่านั้น และที่สำคัญคือยังคงยึดถือแบบอย่างของต่างประเทศในภาคพื้นยุโรปอยู่เช่น ฝรั่งเศส รัสเซีย เพราะในช่วงนี้นักกฎหมายลาวนอกจากจะสำเร็จการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศสแล้วยังมาจากประเทศอดีตสหภาพโซเวียต และอดีตประเทศสังคมนิยมยุโรปตะวันออกอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามเราพอสังเกตเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาของบรรดาประเทศอดีตสังคมนิยมยุโรปตะวันออกที่ใช้กันนั้น ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (civil law) ดังนั้นการอธิบายเกี่ยวกับการวินิจฉัยความรับผิดในหลักกฎหมายต่าง ๆ ก็ดี จะต้องคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โดยยึดแบบอย่างของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายเพราะความคิดในทางกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายกับประเทศที่ไม่ใช้ประมวลกฎหมายย่อมแตกต่างกัน⁹ ในกลุ่มประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายทั้งหลายเราคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่มีการพัฒนาความคิดทางกฎหมายได้อย่างแพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่นในโลกไม่ว่าจะเป็นภาคพื้นยุโรปด้วยกันเอง หรือประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา หรือการร่างกฎหมายในเอเชียหลายประเทศก็ได้รับอิทธิพล แนวความคิดดังกล่าวด้วย ในจำนวนประเทศเอเชียที่ได้รับอิทธิพลจากระบบประมวลกฎหมาย (civil law) ของฝรั่งเศสก็มีลาวประเทศหนึ่ง ดังนั้นหลักการสำคัญอันหนึ่งของกฎหมายอาญาลาวปัจจุบันจึงเป็นหลักความชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ จะลงโทษใครจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

4.2 หลักการทั่วไปของกฎหมายลาว

หลักการทั่วไปของกฎหมายลาวในปัจจุบันได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมายของอดีตประเทศสังคมนิยมในยุโรปตะวันออก โดยยึดแนวทางดำเนินการพัฒนาตามแนวทางสังคมนิยมเป็นลักษณะตามแบบของกฎหมายสังคมนิยม พื้นฐานทางกฎหมายเป็นระบบหลักการพิจารณาบนพื้นฐานหลักแห่งความเป็นเอกภาพกันจึงทำให้ระบบกฎหมายของลาวเริ่มต้นจากแนวทาง

⁹ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญาลาวภาค 1, ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 16 ปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532).

การเมืองของพรรค ภายใต้ระบบราชการแบบรวมศูนย์ประชาธิปไตย ผลที่ตามมาก็คือทำให้เกิดความพยายามในการที่จะอ้างความชอบด้วยกฎหมายหรืออ้างความมีอำนาจตามกฎหมายขององค์กรต่าง ๆ สามารถที่จะใช้อำนาจตามกฎหมายได้

- ระบบกฎหมายของลาวได้สร้างขึ้นบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป็นระบบกฎหมายที่แสดงถึงแนวความคิดของประชาชน อำนาจทั้งหมดเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนบรรดาเผ่า ซึ่งประกอบด้วยบรรดาชนชั้นในสังคม¹⁰ นี่คือนี่ที่แตกต่างพื้นฐานของระบบสังคมนิยมเทียบกับรูปแบบกฎหมายอื่น ๆ เพราะฉะนั้นกฎหมายจึงเป็นหลักการพิจารณาที่มีหลักการแบบบังคับของรัฐโดยรวม ซึ่งเป็นความเข้มแข็งของอำนาจรัฐ นอกจากนี้กฎหมายยังมีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ เพราะระบบเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจปัญหาทางด้านกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจจะส่งผลโดยตรงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายและสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายลาวนั้นคือความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้นั้นก็คือแนวทางการเมืองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ในความสัมพันธ์ดังกล่าว แนวทางการเมืองของพรรคคือบทบาทสำคัญในการชี้นำ(ชี้แนะ)ทิศทางในการบัญญัติกฎหมาย ชี้แนะในด้านเนื้อหา และชี้แนะในการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายเองก็ต้องส่งผลโดยตรงต่อแนวทางการเมืองของพรรคเช่นกัน

จากความหมายข้างต้น กฎหมายลาวคือระบบการปฏิบัติที่แสดงแนวความคิดของประชาชน ภายใต้การนำพาของพรรค รัฐเป็นผู้จัดตั้งกฎหมายรับประกันด้วยบทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐ ศึกษาอบรมให้ทุกคนเป็นเจ้าของในการเคารพกฎหมาย เพราะรัฐธรรมนูญและกฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นของรัฐในการคุ้มครองรัฐ คุ้มครองเศรษฐกิจและสังคม เพื่อขยายแนวทางการเมืองของพรรค รับประกันการนำพาของพรรคให้ได้รับการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นทั้งเครื่องมือให้ประชาชนแสดงแนวความคิดเห็นและปฏิบัติสิทธิของตน ทั้งเป็นเครื่องมือให้รัฐดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐและคุ้มครองทุกด้านในสังคม ซึ่งตรงกับแนวทางการเมืองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่ว่า " พรรคนำพา รัฐคุ้มครอง ประชาชนเป็นเจ้าของ "

¹⁰ รัฐธรรมนูญลาว มาตรา 2, (นครเวียงจันทน์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2003) หน้า 2.

กฎหมายคือระบบข้อกำหนดหรือบรรดาหลักการเกี่ยวกับความประพฤติ ซึ่งรัฐเป็นผู้วางหลักเกณฑ์(กำหนด) แสดงถึงเจตน์จำนงของชนชั้นปกครองที่กลุ่มอำนาจมีผลบังคับและรับประกัน โดยรัฐ เพื่อตัดปรับ(กำหนด)ความสัมพันธ์ของสังคม หรืออีกนัยหนึ่งกฎหมายเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองรัฐ คุ้มครองเศรษฐกิจ สังคม โดยมีความมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงการประพฤติที่ไม่สอดคล้องของคนให้กลายเป็นการกระทำอันดีในสังคม กฎหมายของระบอบประชาธิปไตย ประชาชนลาว เป็นจิตสำนึกของประชาชนลาวบรรดาเผ่า ซึ่งอยากปกป้องรักษาความเป็นเอกราช อำนาจอธิปไตยและอยากสร้างสภาพพัฒนาประเทศชาติให้เข้มแข็งประชาชนมั่งมีผาสุก สังคมมีความศิวิไลและยุติธรรม¹¹ ดังนั้นกฎหมายอาญาก็เช่นกันต้องสอดคล้องกับเจตจำนงก็คือแนวทางการเมืองของพรรค นโยบายของรัฐมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองบุคคลทั่วไป รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และมีหน้าที่ปกป้องรักษาระบอบการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของระบอบ สาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวม นอกจากนั้นยังต้องปกป้องกรรมสิทธิ์ของรัฐ ของส่วนรวมและของบุคคลไปพร้อมกันกับการต้านและป้องกันการกระทำผิด

เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้โดยรัฐเห็นว่าได้มีผู้ทุจริตทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเบียดเบียนผู้อื่น โดยอาศัยเล่ห์กลต่าง ๆ หลอกหลวงผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน และความเสียหายอันเป็นการกระทำผิดศีลธรรม และมีผลกระทบต่อ เศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

4.3 เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกง

อาชญากรรมและการกระทำผิดเป็นปัญหาสังคมแทบทุกแห่งไม่ว่าสังคมพัฒนา กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาจะประสบกับปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ มากหรือน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าไม่มีสังคมใดที่ไม่เผชิญกับปัญหาอาชญากรรม รูปแบบอาชญากรรม อาจจะเปลี่ยนแปลงไปหรือแตกต่างกันในแต่ละแห่งและทุก ๆ แห่งจะมีผู้ประพฤติดละเมิดกฎหมาย

¹¹ คำอ้วน บุนผา, คู่มือในการร่างกฎหมาย, (นครเวียงจันทน์ : กระทรวงยุติธรรม, 2004), หน้า 1.

และต้องถูกลงโทษ เนื่องจากเศรษฐกิจยังมีความสับสน ประชาชนยังไม่ให้ความเคารพกฎหมายเท่าที่ควร ยิ่งเอาผลประโยชน์ส่วนตนเหนือกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย เขาจึงได้กระทำผิด และหาทุกวิถีทางต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เมื่อกระทำไปเรื่อย ๆ ก็อาจจะติดนิสัยโดยเห็นว่าไม่ต้องทำงานหนักก็มีเงินทองใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีชีวิตอยู่อย่างสบาย หรืออาจจะพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือร่ำรวยแบบไม่ถูกต้องตามที่สังคมได้กำหนด มีเงินทองใช้อย่างสบายแบบไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินคนเราจึงต้องแสวงหา มาในทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ถ้าใครไม่สามารถหาได้โดยวิธีที่สุจริตก็ต้องหาทรัพย์สินมาด้วยวิธีการอย่างอื่น เช่น ลักทรัพย์ ยักยอก หรือฉ้อโกง โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้นสังคมจึงหาวิธีป้องกันปัญหาและในที่สุดก็สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นจนกระทั่งกลายเป็นกฎหมายและความผิดฐานฉ้อโกงนี้ได้มีมาแต่เนิ่นนานแล้วและไม่ว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองการปกครองแบบใดก็ตาม ก็ยังมีคนฉ้อโกงกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ นอกจากนั้นยังเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของระบบกฎหมายของลาว และต่างประเทศที่ไม่มีประเทศใดที่จะขาดความผิดฐานนี้ไปได้ ดังนั้นในกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว จึงไม่อาจที่จะขาดได้เช่นกัน โดยมีจุดประสงค์กำหนดหลักการระเบียบการ และมาตรการในการสกัดกั้น และดำเนินการจู่โจมบังหลวง เพื่อไม่ให้ทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) สังคมหรือสิทธิและผลประโยชน์ของพลเมืองถูกเสียหาย ถูกยักยอกหรือฉ้อโกงไป นำเอาบุคคลกระทำผิดมาดำเนินคดีและปกป้องผู้บริโภค ทำให้องค์การรัฐมีความเข้มแข็ง โปร่งใสและสามารถกวาดตาได้ทุกเวลา ทำให้มีเสถียรภาพภาพทางการเมือง เศรษฐกิจขยายตัวและมั่นคง สังคมมีความสงบ เป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความยุติธรรม¹² ดังนั้นสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว จึงได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในหมวดความผิดต่อกรรมสิทธิ์ของรัฐ หรือส่วนรวมและหมวดความผิดต่อทรัพย์สินของประชาชน ในกฎหมายอาญาซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 9 มกราคม 1990 แต่ความผิดฐานนี้จะกำหนดแต่ระยะเวลาการกำหนดโทษเท่านั้น ซึ่งยังไม่ทันมีการกำหนดโทษปรับ เหตุผลก็เพราะว่ากระบวนการร่าง

¹² จุดประสงค์การประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการดำเนินการจู่โจมบังหลวง, (นครเวียงจันทน์: โรงพิมพ์เวียงจันทน์, 2005), หน้า 1

กฎหมายของลาวในระยะนั้นได้ร่างและบัญญัติไว้ตามแบบของประเทศอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งกฎหมายของอดีตสหภาพโซเวียต โดยเฉพาะความผิดฐานฉ้อโกงจะกำหนดแต่โทษกักขังหรือโทษจำคุกเท่านั้น จะไม่ได้กำหนดโทษปรับ ดังนั้นกฎหมายอาญาของลาวที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงจึงไม่ได้กำหนดโทษปรับ อนึ่งสภาพเศรษฐกิจของลาวก็ขยายตัวอยู่ในวงแคบ จะเห็นได้ว่าการกำหนดเงินเดือนของพนักงานราชการ จะกำหนดเป็นเงิน แต่ในเวลาไปรับเงินตัวจริงจะได้รับเป็นสินค้าแทน คือการจะไม่ได้รับเงินสดแต่จะเป็นการเอาคูปองไปรับสินค้า

จากนั้นมาสภาพเศรษฐกิจของประเทศลาวได้มีการขยายตัว สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้กฎหมายมีความสอดคล้องกับสังคมตัวจริงมาในวันที่ 10 เมษายน 2001 กฎหมายอาญาของประเทศไทยจึงได้มีการปรับปรุงโดยเฉพาะภาคความผิด ในนั้นความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือของส่วนรวมและความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองก็ได้มีการปรับปรุง โดยให้เพิ่มโทษปรับ นอกจากโทษกักขังจำคุกที่มีอยู่เดิม จะเห็นได้ว่าได้นำเอารูปแบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมาประยุกต์ใช้ในลาว อีกอย่างกฎหมายลาวในอดีตก็ได้มีการกำหนดโทษปรับอยู่แล้ว¹³

4.4 องค์ประกอบความผิดของความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาลาว

กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ว่า องค์ประกอบของการกระทำผิดทางอาญาคือ บรรดาเครื่องหมายทางด้านภาวะวิสัยและอัตวิสัยของการประพฤติที่กฎหมายอาญาถือว่าการกระทำผิด การกระทำทางอาญามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้¹⁴

- 1) องค์ประกอบทางด้านวัตถุประสงค์
- 2) องค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัย
- 3) องค์ประกอบทางด้านอัตวิสัย
- 4) องค์ประกอบทางด้านเจ้ากรรม

¹³ สัมภาษณ์ ท้าว สมลิต จันทน์จักษ์, รองอธิการประชาชนสูงสุด แห่ง ส.ป.ป.ลาว, 5 เมษายน 2550.

¹⁴ กฎหมายอาญามาตรา 7

4.4.1 องค์ประกอบทางด้านวัตถุประสงค์(ทรัพย์)

องค์ประกอบทางด้านวัตถุประสงค์ของการกระทำผิดคือสายสัมพันธ์สังคมที่ถูกคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา และที่ได้รับการแต่งตั้งจากการกระทำผิดนั้นคือ ทรัพย์ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวม และที่เป็นกรรมสิทธิ์ของประชาชน¹⁵

4.4.2 องค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัย (objective)

กฎหมายอาญาลาวก็เหมือนกฎหมายอาญาในกลุ่มประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายทั้งหลายซึ่งบัญญัติเป็นข้อความทั่วไปว่า "บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา หรือโดยปราศจากความระมัดระวังที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาและมีคำตัดสินของศาลเท่านั้น" กฎหมายอาญามาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า "ทุกการกระทำหรือการเมินเฉย (ไม่กระทำ) ที่เป็นอันตรายต่อระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ต่อกรรมสิทธิ์ของรัฐ (หลวง) ของส่วนรวม และของบุคคล ชีวิต สุขภาพ เกียรติยศศรี สิทธิ เสรีภาพของพลเมือง ความสงบของชาติหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม จะถือว่าเป็นการกระทำผิดทางอาญา" ดังนั้นองค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัย (objective) ตามกฎหมายอาญาลาวจึงเป็นการกระทำและเมินเฉย (หรือไม่กระทำ)

การกระทำในความหมายของกฎหมายอาญาคือ การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือกล้ามเนื้อภายใต้จิตใจบังคับ คือทำโดยรู้ตัวที่กำลังทำอะไรอยู่นั้นเอง ซึ่งอาจจะให้เกิดผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือชีวิต ทรัพย์ดินของบุคคลอื่น หรือส่วนรวม การเคลื่อนไหวโดยรู้สึกตัวได้แก่การคิด การตกลงใจ และการกระทำตามที่ตกลงใจหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การกระทำเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างตั้งใจเพื่อบรรลุจุดประสงค์ใดหนึ่ง ซึ่งการกระทำนั้นมีลักษณะอันตรายต่อระบอบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ชีวิตร่างกายของบุคคล และการกระทำนั้นประกอบ

¹⁵ เกต เกตติศักดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด, เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาลาวภาคความผิดโรงเรียนกฎหมายชั้นสูง, (นครเวียงจันทน์ : กระทรวงยุติธรรม, 1998), หน้า 36.

ขึ้นบนพื้นฐานความรู้ความรอบรู้ของบุคคลที่เป็นเจ้าของการประพติ (ผู้กระทำ) ซึ่งรู้ว่าตนกำลังทำอะไร อยู่ และได้กระทำอะไรแล้ว¹⁶

การเมินเฉย (การไม่กระทำ) ตามกฎหมายอาญาลาวมาตรา 6 บัญญัติว่า การเมินเฉยหรือตามความหมายของสำนวนไทยคือ การไม่กระทำเป็นการจงใจหรือการละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายอาญากำหนดให้กระทำทั้ง ๆ ที่ตนมีความสามารถเพียงพอที่จะกระทำได้จากความหมายการเมินเฉย (ไม่กระทำ) ที่กล่าวมานั้นสามารถให้ความเห็นว่าการเมินเฉย (ไม่กระทำ) เป็นเครื่องหมายทางด้านภาวะวิสัย ของการกระทำผิดได้ก็ต่อเมื่อมีการจงใจหรือการละเว้นไม่กระทำหากได้สร้างหรือประสงค์สร้างความเสียหายให้แก่สังคมระบอบการเมือง ชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ความผิดใดที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำจำเป็นต้องพิจารณาปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการหลอกลวง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้หลอกลวงมีความรับผิดชอบในผลนั้นเพียงใด เพราะผลที่เกิดไม่สัมพันธ์กับการกระทำแล้วผู้หลอกลวงก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ผลโดยตรงนี้ได้แก่ผลตาม "ทฤษฎีเงื่อนไข" นั่นเอง ซึ่งมีสาระสำคัญว่า "ถ้าไม่มีการกระทำผลไม่เกิด" ต้องถือว่าผลเกิดจากการกระทำหรือการหลอกลวงนั้น¹⁷

ดังนั้นองค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัยของความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาลาวจึงประกอบด้วย

4.4.2.1 การใช้เล่ห์เหลี่ยม โกงหน หลอกลวงผู้อื่น หรือผู้มีหน้ารับผิดชอบทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) ของส่วนรวม หรือของบุคคลอื่น

ก. ความหมายของการใช้เล่ห์เหลี่ยม โกงหน หลอกลวง "เล่ห์เหลี่ยม" หมายถึงวิธีการอันเฉลียวฉลาด เล่ห์กล เพื่อหาช่องทางแก้ไขปัญหา¹⁸

¹⁶ สุดตา จอมมณีจันทร์, "กฎหมายอาญามาตราทั่วไป" เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาลาว โรงเรียนกฎหมาย, (นครเวียงจันทร์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 1999), หน้า 20.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

¹⁸ ทองคำ ออนมณีสร, พจนานุกรมลาว, (นครเวียงจันทร์ : โรงพิมพ์เวียงจันทร์, 1992), หน้า 733.

“หลอกหลวง” โโกหก ทำให้เข้าใจผิด สำคัญผิด¹⁹

“โกหกหลอกหลวง” คือ การกระทำการต่าง ๆ โดยเจตนา แสดงข้อความอันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้อื่นหลงผิด เข้าใจผิดและเชื่อว่าข้อความอันเป็นเท็จนั้นคือความจริง

การใช้เล่ห์เหลี่ยมโกหก หลอกหลวง ผู้กระทำรู้ว่าข้อเท็จจริงนั้นคือเท็จ แต่ต้องการให้คนอื่นหลงเชื่อว่านั้นคือความจริง การกระทำดังกล่าวผู้กระทำอาจกระทำโดยใช้วิธีการอย่างใดก็ได้เช่น โดยทางวาจา (การกล่าวเท็จ) ลายลักษณ์อักษร (แสดงเอกสารเท็จ) โดยการแสดงอัตถูอันเป็นเท็จ โดยการแสดงตัวเป็นเท็จ การแสดงข้อความเท็จ กิริยาท่าทางหรือวิธีอื่นใด และผู้กระทำอาจกระทำโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้

ข. การหลอกหลวงโดยวาจา (กล่าวเท็จ)

หมายถึงการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงกับความจริง ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยธรรมดาหรือทางโทรศัพท์ ถ้ากล่าวเท็จแต่ไม่ได้ตั้งใจหลอกหลวงผู้อื่นก็ไม่เป็นการหลอกหลวง โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จในความผิดฐานข้อโก่ง แต่ถ้าจำเลยกล่าวเท็จเพื่อหลอกหลวงผู้เสียหายจริง ๆ ก็มีความผิดฐานข้อโก่ง เช่น คำตัดสินคดีอาญาของศาลชั้นต้นนครหลวงเวียงจันทน์ เลขที่ 137/ขต.อ., 16/5/2006²⁰ คือว่า นางบัวเพชร กับพวกจำนวน 10 คน ได้สมคบกันเช่ารถยนต์กับบุคคลอื่น ๆ ทั้งหมดจำนวน 61 คันว่าจะนำรถมารับใช้ในธุรกิจ แต่ความเป็นจริงแล้วนางบัวเพชรกับพวกมีเจตนาหลอกหลวงบรรดาพวกที่เป็นเจ้ากรรมสิทธิ์รถนั้น แล้วประกอบเอกสารปลอมนำรถขายให้กับบุคคลอื่น ซึ่งการกระทำของนางบัวเพชรกับพวกเป็นการหลอกหลวงโดยวาจา โดยมีสัญญาเพื่อปกปิดการกระทำ

ค. โดยทางลายลักษณ์อักษร (แสดงเอกสารเท็จ)

เป็นการแสดงข้อความด้วยเอกสารเป็นรายลักษณ์อักษร เอกสารเท็จในที่นี้อาจรวมถึงเอกสารปลอม ซึ่งจำเลยหลอกว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงด้วย กล่าวคือถ้าจำเลยหลอกหลวงโดยแสดงเท็จเฉย ๆ เขาอาจไม่เชื่อจึงต้องใช้เอกสารเท็จยืนยันให้เขาเชื่อ เช่น กรณีคำ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 719.

²⁰ คำตัดสินของศาลชั้นต้น เลขที่ 137/ขต.อ., ลงวันที่ 16/5/2006.

ตัดสิน เลขที่ 137/ขต.อ, 16/5/2006 นางบวเพชร กับพวก ได้นำรถยนต์ที่เช่ามาแล้วเอายาให้คนอื่น รูปแบบของการกระทำผิดคือ ปลอมแปลงเอกสารขึ้นเพื่อให้ผู้ที่มีความเชื่อว่ายายเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถจริง จะเห็นได้ว่าการหลอกลวงในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการหลอกลวงโดยการแสดงเอกสารเท็จเพื่อให้คนอื่นเชื่อแล้วมอบทรัพย์สินให้ตน

ง. การแสดงวัตถุประสงค์อันเป็นเท็จ

ทำนองเดียวกับการแสดงเอกสารอันเป็นเท็จหรือเอกสารปลอม เช่น คำพิพากษาของศาลประชาชนสูงสุด เลขที่ 01-124/ล.อ วันที่ 25/7/2001²¹ การที่จำเลยมีเจตนาอยากจะได้รถยนต์ของคนอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินซื้อฝากมาจากต่างประเทศแต่ยังอยู่โกดังของทางราชการ เมื่อจำเลยคิดอยากจะได้จึงประกอบเอกสารปลอมแล้วนำรถยนต์ออกมาเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยนั้น เป็นการฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง เพื่อหาผลประโยชน์ใส่ตนเอง

จ. การแสดงตัวเป็นเท็จ(การแสดงตัวเป็นคนอื่น)

หมายถึงการหลอกลวงโดยผู้กระทำ แสดงตัวเป็นคนหนึ่งซึ่งหมายความว่าผู้กระทำแสดงตนเป็นบุคคลที่ไม่ใช่ผู้กระทำเองทำให้ผู้เสียหายเชื่อถือ เช่น เป็นเพียงพลเมืองธรรมดาแต่ไปแสดงตัวเป็นเจ้าของงานไฟฟ้าเพื่อเรียกเก็บค่าไฟฟ้าจากบ้านต่าง ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ใส่ตน

ฉ. การแสดงข้อความเท็จ

ทำนองเดียวกับการแสดงโดยทางวาจา เอกสารเท็จหรือปลอม แต่สาระสำคัญอยู่ที่ข้อความที่จำเลยแสดงมิใช่อยู่ที่ตัวเอกสารที่ข้อความนั้นแสดงอยู่เช่น จำเลยเป็นข้าราชการ ต้องการเบิกเงินสำรองราชการจึงเอาบันทึกข้อความของทางราชการมาบันทึกว่า จำเลยได้รับคำสั่งจากผู้บังคับให้ไปราชการต่างจังหวัด และขอยืมเงินทดรองราชการเป็นค่าพาหนะเดินทาง และค่าที่พักตามระเบียบ จำเลยปลอมลายมือชื่อผู้บังคับด้วยจนจำเลยสามารถเบิกเงินได้ ต่อมาจำเลยถูกจับได้ว่ามิได้ไปราชการต่างจังหวัดตามที่บันทึกไปนั้น การกระทำของจำเลยเป็นการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จและทุจริต

²¹ คำพิพากษาของศาลประชาชนสูงสุด, เลขที่ 01-124/ล.อ, ลงวันที่ 25/7/2001.

ข. โดยการแสดงกริยาท่าทาง

เป็นการแสดงกริยาท่าทางเพื่อให้คนอื่นเข้าใจผิดและเชื่อว่าจริง การนิ่งก็อาจเป็นการแสดงข้อความเท็จโดยปริยายได้หรือเป็นการแสดงด้วยวิธีอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ เช่น ก. เห็นเงินวางอยู่ข้าง ๆ ข. เข้าใจว่าเป็นของ ข. จึงถาม ข. ว่า เป็นเงินของ ข. ใช่หรือไม่ ข. พยักหน้าจึงมอบเงินให้ไป ข. เอาไปใส่เป็นประโยชน์ส่วนตัว โดยที่จริงแล้วไม่ใช่เงินของ ข. ดังนั้นเป็นการหลอกลวงโดยทางกริยาท่าทาง

การถือเอาประโยชน์จากความสำคัญผิดของคนอื่นนั้นไม่เป็นการหลอกลวง เช่น ก. ไปซื้อนาฬิกาเรือนหนึ่งตกลงราคากันแล้ว แต่ลูกจ้างไปหยิบเอานาฬิกาฝั่งเพชรราคาแพงให้ ก. ก็รู้ว่าลูกจ้างเข้าใจผิด แต่ ก. ก็รับเอานาฬิกาฝั่งเพชรนั้น

ในรูปการต่าง ๆ ข้างต้น ผู้กระทำผิดอาจมีวิธีการกระทำแต่ละอย่างแตกต่างกันไป แต่ถ้าเป็นการใช้อุบายหลอกลวงแล้วจะกระทำการด้วยวิธีใดก็ตามล้วนแต่กระทำผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ทั้งนั้น

การหลอกลวงผู้อื่นจะต้องกระทำก่อนที่จะได้ทรัพย์สินมาจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ถ้าการได้ทรัพย์สินมาก่อนแล้วจึงทำการหลอกลวงภายหลังย่อมไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

การใช้เล่ห์เหลี่ยม โทก หลอกลวง ส่วนมากผู้กระทำผิด สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ โดยการป้อนหรือเสนอผลประโยชน์ให้แก่ผู้ถูกหลอกลวงด้วยการใช้วาจาหวานลุ่มและอุบายต่าง ๆ จนผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่ออย่างสนิทใจแล้วเอาทรัพย์ให้กายเป็นเหยื่อของผู้หลอกลวง การใช้เล่ห์เหลี่ยม โทก หลอกลวง ที่จะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงต้องเป็นการหลอกลวงด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้คือ

(1) เจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จ

เจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จคือการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นเท็จ หมายความว่า การแสดงข้อความที่ไม่ตรงกับความจริงเพื่อทำให้คนอื่นหลงเชื่อ

ตามข้อเท็จจริงเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ เป็นความผิดฐานฉ้อโกงทั้งนั้น²²

พฤติการณ์ในการหลอกลวงได้แยกออกเป็น 2 ประการคือ

(ก) โดยด้อยค่าหรือการกระทำเกี่ยวกับข้อเท็จจริง

การหลอกลวงโดยด้อยค่าหรือการกระทำเกี่ยวกับข้อเท็จจริงเป็นการแสดงข้อความออกมาอันผิดไปจากความเป็นจริงอันมีอยู่ในปัจจุบันหรืออดีต ส่วนปัญหาของการใช้อุบายหลอกลวงที่เป็นการกระทำที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่กระทำนั้นได้แสดงออกมาถึงข้อความโดยปริยายว่าไม่เป็นความจริง ปัญหาที่มีอยู่ว่าอย่างไรจึงจะถือว่าข้อความได้ถูกแสดงออกโดยปริยายในรูปของด้อยค่าหรือการกระทำ คำตอบอาจเป็นไปได้ว่าจะต้องมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่ามีการหลอกลวงซึ่งถือเจตนาในขณะนั้นของผู้กระทำอันควรถือว่าเท่ากับการแสดงข้อเท็จจริงออกมาแล้ว ทั้งนี้ภายใต้พื้นฐานของหลักที่ว่าในกรณีที่บุคคลโดยทั่วไปเข้าทำความตกลงใด ๆ ซึ่งมีการแสดงออกให้เข้าใจชัดเจน การแสดงออกนั้นถือได้ว่าเป็นการแสดงโดยปริยายในตัวเองแก่ผู้อื่นให้เข้าใจว่ามีข้อเท็จจริงดังเช่นที่เขาได้แสดงออกมานั้น

(ข) โดยด้อยค่าหรือการกระทำที่เกี่ยวกับกฎหมาย

การหลอกลวงโดยด้อยค่าหรือการกระทำเกี่ยวกับข้อกฎหมายนั้นหมายความว่าในกรณีที่ผู้กระทำใช้คำพูดหรือการกระทำใด ๆ หลอกลวงผู้อื่นโดยใช้การตีความในเชิงกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดถือได้ว่าเป็นการหลอกลวง เช่น ก. และ ข. ขณะที่กำลังอ่านเอกสารทางกฎหมาย ก. ได้อธิบายผลตามกฎหมายอย่างฉอ ด ๆ ให้ ข. ฟังอย่างเจตนา กรณีนี้ถือได้ว่าเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จในข้อกฎหมายเพราะเนื้อหาของเอกสารนั้นเป็นข้อกฎหมาย ดังนั้น ถ้า ก. กระทำเพื่อให้ ข. เชื่อว่า ก. มีสิทธิ์บางประการตามกฎหมายเพื่อชักจูงให้ ข. จ่ายเงิน หรือทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งให้ ก. ก. มีความผิดฐานฉ้อโกง

ส่วนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งยังไม่เกิดขึ้นโดยปกติแล้วย่อมไม่เป็นความเท็จ

²² เกยูร ยติโชวิบูรณ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (นครเวียงจันทร์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2000), หน้า 53.

(2) ปกปิดข้อความจริงโดยทุจริต

การใช้อุบายหลอกลวงนอกจากการแสดงข้อความอันเป็นเท็จโดยเจตนา เช่น ทางวาจา ลายลักษณ์อักษร กริยาท่าทาง หรือวิธีอื่นใดแล้วยังมีการใช้อุบายหลอกลวงอีกชนิดหนึ่งคือ การปกปิดข้อความจริงโดยทุจริต การปกปิดข้อความจริงโดยทุจริตคือการที่มีความจริงอยู่แล้วเจตนาปกปิดเอาไว้หรือไม่เปิดเผยบอกให้ทราบความจริง ซึ่งผู้กระทำไม่แสดงข้อความอันเป็นเท็จออกมา แต่เป็นการกระทำในทางปกปิดความจริง นี้ถือว่าเป็นการหลอกลวงอีกวิธีหนึ่ง²³ ที่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง กฎหมายอาญามีจุดประสงค์จะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติป้องกันมิให้บุคคลแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมายและเป็นเหตุให้เขาเสียหาย²⁴

ถ้าพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า การปกปิดข้อความจริงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นภัยมากกว่าการแสดงข้อความอันเป็นเท็จเสียอีก เพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จผู้เสียหายยังมีโอกาสที่จะใช้วิจรรณญาณดูได้ว่าสมควรเชื่อหรือไม่ ส่วนการที่ผู้กระทำปกปิดนั้นต้องรู้ว่าความจริงเป็นอย่างไร แล้วปกปิดไว้โดยเจตนา การปกปิดดังกล่าวหมายถึงการปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็นหน้าที่ที่มีอยู่ระหว่างผู้หลอกลวงกับผู้เสียหาย หรือกล่าวอีกในหนึ่งได้แก่ การปกปิดข้อเท็จจริงซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิ์ที่จะเรียกร้องได้นั่นเอง ดังนั้นจึงเข้าองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงได้ แต่ถ้าหากผู้กระทำการปกปิดไม่ทราบความจริง เช่น หลงลืม หรือจะโดยประการใดก็ตามก็ไม่ถือว่าผู้กระทำปกปิดใช้อุบายหลอกลวงจึงไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานนี้

ข้อความจริงที่ปกปิดนี้ต้องเป็นข้อสาระสำคัญ ถ้าไม่เป็นสาระสำคัญแม้ปกปิดไว้ไม่บอกก็ไม่เข้าเกณฑ์ความผิดตามข้อนี้

การใช้เล่ห์เหลี่ยมโกหกหลอกลวงโดยเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และปกปิดข้อความจริงโดยทุจริตนี้ บางกรณีผู้ถูกหลอกลวงอาจไม่หลงเชื่อ เพื่อให้การหลอกลวงสนิทแนบเนียน ผู้หลอกลวงอาจหลอกลวงประกอบด้วยเอกสารเพื่อให้ผู้ถูกหลอกลวงเชื่อง่ายขึ้น

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

โดยแสดงหลักฐานเอกสารอ้างอิงประกอบในกรณีเช่นนี้ผู้หลอกลวงมีความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร เพื่อฉ้อโกงทรัพย์

ในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์นี้ บางกรณีผู้กระทำอาจทำเป็นกลุ่ม (หลายคน) หรือมีการวางแผน หรืออาจถือเอาการฉ้อโกงนี้เป็นอาชญากรรม²⁵

4.4.2.2 การใช้เล่ห์เหลี่ยม โทก หลอกลวงผู้อื่นหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทรัพย์ของรัฐ (หลวง) ของส่วนร่วมหรือของผู้อื่น ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือของบุคคลอื่นเอาทรัพย์ให้ตน

ให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลอื่นเอาทรัพย์ให้ตน หากพิจารณาคำว่าทรัพย์แล้วจะพบว่าตามกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ได้กำหนดไว้

“ทรัพย์” คือสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์หมายความถึงวัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งมีราคาและถือเอาได้ตามกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์มาตรา 4 วรรค 2²⁶

“ทรัพย์สินของรัฐ” คือทรัพย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือโดยการสร้างขึ้นของบุคคล ซึ่งวงสาครณาญาติแห่งชาติเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ประกอบด้วย สังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ ที่มีอยู่บนดิน ใต้ดิน หน้าดิน ใต้น้ำ และน่านฟ้า ในขอบเขตผืนแผ่นดินของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว พร้อมทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ ของรัฐ ของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ที่มีอยู่ต่างประเทศ²⁷

“วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง” คือวัตถุที่จับต้องไม่ได้ เช่น กระแสไฟฟ้าหรือสิทธิทั้งหลายที่ไม่ใช่สิทธิเฉพาะบุคคล สิทธิเฉพาะบุคคลหมายถึงสิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ แต่สิทธิดังกล่าวจะเป็นทรัพย์ได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายรับรองและกีดตั้งขึ้น

²⁵ กฎหมายอาญาภาคความผิดมาตรา 109 วรรค 2, (นครเวียงจันทน์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2006), หน้า 51.

²⁶ กฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์, (นครเวียงจันทน์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2001), หน้า 120.

²⁷ กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินของรัฐ มาตรา 2, (นครเวียงจันทน์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2002), หน้า 1.

การทำให้ผู้ถูกลอกหลวงหรือบุคคลอื่นเอาทรัพย์สินให้คือการเปลี่ยนแปลงแก่ทรัพย์สินของหลวง ของส่วนรวม หรือของผู้อื่นกลายเป็นของตน หรือบุคคลที่สามไม่ว่าจะได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ หรือการครอบครอง และการได้มานั้นหมายถึง

- การเอาทรัพย์สินแก่ผู้อื่น เช่น A. หลอกให้ B. ให้เงินแก่ C. ถือว่า A. กระทำผิดฐานฉ้อโกง เพราะถือว่า A. ได้หลอกหลวง B. เพื่อเอาเงินให้แก่ผู้อื่นคือ C.

- เพื่อทำให้ผู้อื่นได้ไปซึ่งทรัพย์สิน เช่น A. เจรจากับ B. ซื้อสินค้าของ A. C. ก็ไปหลอก B. เกี่ยวกับคุณภาพสินค้าเพื่อชักนำให้ B. ตกลงซื้อสินค้าและจ่ายค่าสินค้าแก่ A. เช่นนี้ถือว่า C. มีความผิดฐานฉ้อโกง เพราะ C. ได้หลอกหลวง B. เพื่อให้ A. ได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ซึ่งถ้า A. ร่วมกระทำความผิดด้วย A. มีความผิดฐานฉ้อโกงด้วยเช่นกัน

หมายความว่าหลอกให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้ตนไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของใคร ด้วยการใช้อุบายหลอกหลวงอย่างใด รูปการดังกล่าวนี้มี 2 วิธีคือ

(1) ทรัพย์สินที่จะหลอกหลวงอยู่ภายใต้การครอบครองของเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้อื่น

"การครอบครอง" หมายถึงอำนาจอันแท้จริงที่บุคคลครอบครองทรัพย์สินไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ได้ และจะมีอยู่เฉพาะเมื่อบุคคลมีอำนาจอันแท้จริงในการครอบครองทรัพย์สินนั้นเท่านั้น การครอบครองอาจได้มาโดยการยึดถือทรัพย์สินโดยเจตนาเพื่อตน และได้มาโดยการโอนครอบครอง ดังนั้นการที่ผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้หมายความว่า ต้องได้มอบหมายการครอบครองนั้นให้ด้วย

วิธีแสดงออกของการกระทำให้ผู้ถูกลอกหลวงหรือผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้คือการรับทรัพย์สินของหลวง ของส่วนรวมหรือของผู้อื่นจากผู้ถูกลอกหลวง ผู้ถูกลอกหลวงเชื่อข้อเท็จจริงของผู้หลอกหลวงจึงมอบทรัพย์สินให้ ในขณะที่รับทรัพย์สินก็เป็นเวลาที่ผู้หลอกหลวงเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินที่หลอกหลวง และผู้ถูกลอกหลวงได้เสียสิทธิครอบครองทรัพย์สินดังกล่าว

(2) ทรัพย์สินที่จะหลอกลวงกำลังอยู่ภายใต้การครอบครองของผู้หลอกลวง วิธีแสดงออกตัวจริงของการกระทำให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้คือการยึดครองทรัพย์สิน ที่จริงแล้วทรัพย์สินดังกล่าวควรส่งมอบให้ผู้ถูกหลอกลวง แต่เพราะความหลงเชื่อของผู้ถูกหลอกลวงจึงเอาทรัพย์สินที่ผิดจากความเป็นจริงที่ควรรับในขณะที่ผู้ถูกหลอกลวงรับเอาผิดทรัพย์สินตัวจริงก็เป็นเวลาที่ผู้หลอกลวงเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินดังกล่าว และผู้ถูกหลอกลวงได้เสียทรัพย์สินไป เช่น จำเลยเอาทรัพย์สินไปจากผู้ครอบครองโดยบอกว่าเจ้าของทรัพย์สินบอกมาเอา ผู้ครอบครองหลงเชื่อว่าเป็นจริงเพราะจำเลยเป็นเพื่อนกับเจ้าของทรัพย์สินจึงมอบให้ไปโดยดี จำเลยมีเจตนาทุจริตมาแต่แรกจนได้ทรัพย์สินไป กรณีเช่นนี้เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

ทรัพย์สินเป็นของผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามแต่ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินนั้นการได้ไปซึ่งการครอบครองหรือกรรมสิทธิ์ก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้ ถ้าผู้หลอกลวงไปมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะได้ไปซึ่งการครอบครองหรือกรรมสิทธิ์

กรณีเจ้าของกรรมสิทธิ์หลอกลวงเอาทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามที่ครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่โดยที่ผู้ครอบครองมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่หลอกลวงเอาทรัพย์สินของตนจนทำให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้ นั้นมีความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว เช่น A. กู้ยืมเงินจาก B. และมอบโฉนดที่ดินให้เป็นประกันไว้ ภายหลังจากขอรับคืนว่าจะเอาไปให้คนอื่นดูซึ่งเป็นความเท็จ B. หลงเชื่อจึงมอบโฉนดให้ไปแล้ว A. โอนขายให้คนอื่นไปเสีย กรณีเช่นนี้ A. ได้มีเจตนาหลอกลวงเอาโฉนดที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยเอง โดยใช้อุบายหลอกลวงขอยืมโฉนดดังกล่าวให้คนอื่นดู B. หลงเชื่อจึงมอบโฉนดให้ A. ไปแล้ว A. โอนขายให้คนอื่นไปเสีย แม้โฉนดที่ดินดังกล่าวจะเป็นของ A. ก็ตาม แต่การที่ A. เอาโฉนดดังกล่าวไปมอบให้ B. เพื่อเป็นประกันเงินกู้ที่ A. กู้จาก B. ไป B. จึงมีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายในการครอบครองโฉนดที่ดินนั้นไว้ได้ เมื่อ A. กล่าวเท็จหลอกลวงเอาโฉนดนั้นไป การกระทำของ A. เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

โดยปกติผู้หลอกลวงกับผู้ได้ทรัพย์สินไปจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ก็ควรเป็นบุคคลคนเดียวกัน แต่ถ้าเป็นผู้อื่น (บุคคลภายนอก) ได้ทรัพย์สินไปก็มีความผิดทั้งสิ้น ถ้ามีการหลอกลวงให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินให้ ถ้าผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อแต่ไม่มีทรัพย์สินจะให้หรือให้ทรัพย์สิน

แล้วแต่เอาไปไม่ได้ ไม่ว่าจะเพราะเหตุใดจะเป็นความผิดฐานพยายามฉ้อโกง²⁸ เช่น A. กับ B. (เป็นสามีภรรยา) ได้ร่วมกันปลอมแปลงใบเสร็จรับเงินเลขภาษีที่ดิน โดยได้เปลี่ยนชื่อจาก C. มาเป็นของ B. และแก้ตัวเลขเพื่อให้จำนวนของเนื้อที่ของที่ดินเพิ่มขึ้น และ A. ได้ทำบทบันทึกเขตฝ่ายเดียวขึ้นโดยออกชื่อของ B (ภรรยา) เพื่อทำใบแจ้งเลขภาษีที่ดิน ซึ่งจะทำให้ที่ดินทั้งหมดของพี่น้องไม่ได้แบ่งกันนั้นให้เป็นของ B (ภรรยา) มีกรรมสิทธิ์เพียงผู้เดียว

กรณีเช่นนี้ A และ B (สามีภรรยา) มีความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารและพยายามฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองและเนื่องจากว่าที่ดินดังกล่าวพี่น้องของ B ยังเป็นผู้มีสิทธิร่วม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 98-116/ล.อ 1998) และจำเลยนำความเท็จมาอวดอ้างแก่ผู้เสียหายว่าสามารถติดต่อกับบริษัทเบียร์ลาวให้แต่งตั้งผู้เสียหายเป็นตัวแทนจำหน่ายเบียร์ลาวได้ ซึ่งไม่เป็นความจริงเนื่องจากจำเลยไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำได้ โดยจำเลยมีเจตนาทุจริตที่จะหลอกลวงเอาทรัพย์สินจากผู้เสียหาย แม้ผู้เสียหายจะไม่ส่งทรัพย์สินให้ตามที่จำเลยหลอกลวง การกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดฐานพยายามฉ้อโกง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 03/ล.อ/1993)

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายลาว จะเป็นความผิดสำเร็จก็ต่อเมื่อผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ และส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้มาอยู่ในครอบครองยึดถือของผู้หลอกลวง²⁹

4.4.3 องค์ประกอบทางด้านอัตวิสัย (Subjective)

องค์ประกอบทางด้านอัตวิสัย หรือองค์ประกอบภายในเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจของบุคคล เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดความรับผิดของบุคคลหลังจากได้มีการแสดงออกมาเป็นการกระทำแล้ว โดยหลักบุคคลจะต้องรับผิดเมื่อกระทำโดยเจตนาหรือขาดความระมัดระวัง (ประมาท) หรือกล่าวให้แจ้งไปกว่านี้คือไม่ได้กระทำโดยเจตนาแต่ก็ต้องรับผิด

²⁸ สุดตา จอมมณีจันทร์, "กฎหมายอาญาภาคความผิด" เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาลาว โรงเรียนกฎหมายชั้นสูง (นครเวียงจันทร์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 1999), หน้า 15.

²⁹ เกยูร ยติไชวิบุรณ์, "กฎหมายอาญาภาคความผิด, (นครเวียงจันทร์ : จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2000), หน้า 35.

กฎหมายอาญามาตรา 2 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลผู้ใดจะมีความรับผิดชอบทางอาญาและจะถูกลงโทษทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นหากมีการกระทำโดยเจตนาหรือโดยความไม่ระมัดระวัง (ประมาท) ที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาและในเมื่อมีค่าตัดสินของศาลเท่านั้น”³⁰

จากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น เราจะสังเกตได้ว่าองค์ประกอบทางด้านอัตวิสัย (Subjective) ตามกฎหมายอาญาสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว จะประกอบด้วย การกระทำโดยเจตนาและขาดจากความระมัดระวัง ซึ่งเทียบเคียงกับคำศัพท์กฎหมายไทยแล้วคือ ประมาท สามารถพิจารณาโดยละเอียดดังนี้

4.4.3.1 ความหมายของการกระทำโดยเจตนา

ตามความหมายของเจตนากฎหมายอาญาลาวได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ว่า “การกระทำโดยเจตนาคือ การกระทำหรือการเมินเฉย (ไม่กระทำ) ซึ่งผู้กระทำผิดรู้ว่าการกระทำหรือการเมินเฉย (ไม่กระทำ) ของตนว่าเป็นอันตรายต่อสังคมและคาดคะเนต่อผลของการกระทำหรือการเมินเฉย แต่จงใจทำหรือปล่อยให้ผลนั้นเกิดขึ้นได้”³¹

(1) การกระทำโดยเจตนาโดยตรง (หรือเจตนาประสงค์ต่อผล)

เจตนาโดยตรงหรือคำว่าเจตนาประสงค์ต่อผลหมายถึง ผู้หลอกหลวงรู้ว่าสิ่งที่ตนทำนั้นคือเท็จ แต่ต้องทำไปเพื่อทำอย่างไรให้ผู้อื่นหลงเชื่อ เพื่อความประสงค์ที่จะให้เกิดผลจากการหลอกหลวงนั้นตามที่ตั้งใจโดยตรง³² กล่าวคือ ผู้กระทำได้กระทำโดยมุ่งหมายหรือมีความต้องการที่จะหลอกให้ผู้อื่นหลงเชื่อและเอาทรัพย์สินนั้นให้ตน หนึ่งความมุ่งหมายที่จะให้เกิดผลขึ้นนี้อาจเป็นความมุ่งหมายโดยเจาะจงหรือไม่ เจาะจงบุคคลก็ได้เช่น จำเลยหลอกหลวงว่ามึงงานทำที่ต่างประเทศทำให้ใจทักทั้ง 10 หลงเชื่อยอมจ่ายเงินให้แก่จำเลยไป พฤติการณ์หลอกหลวงของจำเลยเป็นลักษณะการประกาศโฆษณาแก่บุคคลทั่วไปโดยเจตนา ในกรณีนี้ความมุ่งหมายคือ ต้องการให้

³⁰ กฎหมายอาญามาตรา 2, (นครเวียงจันทน์: กระทรวงยุติธรรม, 2006), หน้า 3-4.

³¹ กฎหมายอาญามาตรา 9, (นครเวียงจันทน์: จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 2006), หน้า 7.

³² สุดตา จอมมณีจันทร์, “กฎหมายอาญาภาคความผิด” เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาลาว โรงเรียนกฎหมายชั้นสูง (นครเวียงจันทน์: จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม, 1999), หน้า 12.

เกิดผลขึ้นแต่ไม่ได้เจาะจงตัวบุคคลผู้ใด กล่าวอีกนัยหนึ่งความมุ่งหมายหรือความต้องการในเรื่อง ประสงค์ต่อผลนี้ต้องเป็นการโดยแท้ เจตนาประสงค์ต่อผลโดยตรง ผู้หลอกลวงตั้งใจกระทำการอัน เป็นความผิดทางอาญาหรือกระทำการอันเป็นเงื่อนไข องค์ประกอบความผิดทางอาญาซึ่ง ก่อให้เกิดผลเสียหายในทางทรัพย์สิน

(2) เจตนาทางอ้อมหรือเจตนาย่อมเล็งเห็นผล

การพิจารณาเจตนาย่อมเล็งเห็นผลเป็นการพิจารณารองลงมาจากรื่อง ประสงค์ต่อผล กล่าวคือหากข้อเท็จจริงไม่ได้ความว่าผู้กระทำได้กระทำโดยมุ่งหมายที่จะให้เกิดผล โดยตรงแล้ว จึงพิจารณาว่าเป็นเรื่องและผู้กระทำยอมเล็งเห็นผลการกระทำนั้นได้หรือไม่ โดย พิจารณาจากจิตใจของผู้กระทำ สำหรับปัญหาที่ว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นเจตนาย่อมเล็งเห็นผลได้ นั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการพิจารณา³³ เพราะเจตนาย่อมเล็งเห็นผลนี้มีความ ใกล้เคียงกับเจตนาประสงค์ต่อผล ขอบเขตเส้นแบ่งเจตนาทั้งสองนี้ก็คือ ผลข้างเคียงอันจำเป็น จะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ในเจตนาประสงค์ต่อผลและความคาดการณ์ว่าผลมีโอกาส เป็นไปได้ในเจตนาย่อมเล็งเห็นผล ในกรณีเจตนาย่อมเล็งเห็นผลนั้นผลที่คาดเห็นว่าจะเกิดขึ้นและ เสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องเกิดทีเดียว จะต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำและเห็นผลล่วงหน้า แล้วกระทำ โดยยอมรับเอาผลนั้น

4.4.3.2 เจตนาของความผิดฐานฉ้อโกง

ความรับผิดทางอาญาของความผิดฐานฉ้อโกงจะเกิดขึ้นได้เฉพาะกรณี กระทำผิดโดยเจตนาเท่านั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยประมาทหรือไม่เจตนา

การกระทำโดยเจตนาที่ผู้กระทำต้องรู้สึกผิดชอบในขณะที่กระทำผิด และ ต้องกระทำโดยผู้กระทำประสงค์ต่อผลของการกระทำหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การ ประสงค์ต่อผลของการกระทำเป็นเจตนาโดยตรง ส่วนการยอมเล็งเห็นผลเป็นเจตนาโดยอ้อม ดังนั้นเจตนาในความผิดฐานฉ้อโกงมี

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

(1) ต้องมีเจตนาหลอกลวง (เจตนาฉ้อโกง)

เจตนาเกี่ยวกับการใช้เล่ห์เหลี่ยมโกหก หลอกลวงนี้จะต้องมีเจตนา ก่อนหรือในขณะที่กระทำการหลอกลวงจึงจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง เจตนาโกหก หลอกลวงเพื่อ ประสงค์ต่อผล สำหรับตนหรือบุคคลอื่นหมายความว่าผู้หลอกลวงได้ใช้ความพยายามและอุบาย ต่าง ๆ หลอกลวงผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นเอาทรัพย์ให้³⁴ นอกจากนั้นผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงหรือ พฤติการณ์แห่งการกระทำอันเป็นองค์ประกอบความผิด และเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินส่วนบุคคล หรือส่วนรวม หรือกล่าวให้ชัดเจนกว่านี้ว่าผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงของการกระทำของตนเอง แต่ ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำ จึงจะเป็นการกระทำโดยเจตนา หากผู้กระทำ มิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดก็ไม่เป็นการกระทำโดยเจตนา

(2) มูลเหตุจูงใจ

ในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง นอกจากเจตนาของผู้หลอกลวง ดังกล่าวมาแล้วสาระสำคัญทางด้านจิตใจที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด และมีส่วนก่อให้เกิดความผิด ฐานนี้ก็คือสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจหรือเรียกว่าเจตนาพิเศษ (Specific intent)

โดยปกติการพิจารณาส่วนขององค์ประกอบภายในจะมุ่งที่เจตนาเป็น สำคัญ ถ้าได้ความว่าบุคคลกระทำโดยเจตนา ก็เพียงพอที่จะวินิจฉัยความรับผิดโดยไม่คำนึงว่า บุคคลนั้นจะกระทำด้วยสาเหตุหรือเหตุจูงใจประการใด อย่างไรก็ตามในความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ นี้ ถ้าได้ความว่าผู้หลอกลวงได้กระทำโดยเจตนาจะต้องได้ความอีกว่าผู้นั้นกระทำโดยเหตุจูงใจ "โดยทุจริต" ด้วยซึ่งหมายความว่า "เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น"

4.4.4 เจ้ากรรมของการกระทำความผิด

เจ้ากรรมหรือบุคคลที่จะถือว่ากระทำผิดและถูกศาลตัดสินลงโทษนั้นกฎหมาย อาญาสาราณณะรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ว่า "องค์ประกอบ

³⁴ เกยูร ยติไชวีบุรณ, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (นครเวียงจันทร์ : กระทรวงยุติธรรม, 2000), หน้า 36.

ทางด้านเจ้ากรรมของการกระทำผิด คือผู้กระทำผิดต้องเป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะ ไม่เป็นคนบ้า เสียจิต และถึงเกษียณอายุทางอาญาสิบห้าปีขึ้นไป³⁵ กฎหมายอาญาลาวก็ได้กำหนดเหมือนกับกฎหมายอาญาของนา ๆ ประเทศ คือบุคคลที่จะถือว่ากระทำผิดนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีสติสมบูรณ์ ไม่เป็นคนวิกลจริต และต้องมีเกษียณอายุครบ 15 ปีขึ้นไปในเวลากระทำผิด จะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาลาวได้กำหนดถึงอายุของบุคคลที่จะถือว่ากระทำผิดและถูกศาลตัดสินลงโทษ ต้องเป็นบุคคลที่เกษียณอายุ 15 ปีขึ้นไป การกำหนดอายุไว้ในลักษณะดังกล่าวก็เนื่องด้วยว่า การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย ความรับรู้ทางสมองของคนลาว แตกต่างกับบุคคลประเทศอื่น ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยการพัฒนาการศึกษายังไม่ทันกว้างขวางเท่าที่ควร พร้อมนั้นกฎหมายของประเทศลาวก็ได้ นำแบบมาจากประเทศอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งกฎหมายของประเทศอดีตสหภาพโซเวียตได้ กำหนดอายุของบุคคลที่จะถือว่ามีความผิดถูกศาลตัดสินลงโทษต้องเป็นบุคคลที่มีอายุ 14-16 ปีขึ้นไป ถ้าเป็นการกระทำผิดฐานโทษานุโทษต้องมีกระเสียนอายุ 16 ปี แต่ถ้าเป็นการกระทำผิดฐานครุโทษ เช่น ฆาตกรกรรม ต้องเกษียณอายุ 14 ปีขึ้นไป อนึ่งก็ด้วยว่ากฎหมายลาวไม่ยากกำหนดเป็นสองตัวเลข จึงได้กำหนดเอาตัวเลขเดียวคือ 15 ปี ถ้าเด็กต่ำกว่า 15 ปี กระทำผิด ทำให้คนอื่นได้รับความเสียหายก็จะให้เด็กชอกภัยโทษ และทดแทนค่าเสียหายให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือครอบครัวนั้น นอกจากนี้การที่ประเทศลาวกำหนดเด็กกระทำผิดต้องมีอายุ 15 ปีขึ้นไป ก็เพราะว่าอยู่ในประเทศลาว สถิติเด็กที่มีอายุ 15 ปีหรือต่ำกว่า 15 ปีกระทำผิดนั้นมีน้อยมาก³⁶

ส่วนการดำเนินคดีต่อเด็ก โดยอิงตามคำแนะนำร่วมเลขที่ 01/ออปส.ปกส.สปส³⁷ ที่ 02/10/2006 ระหว่างอัยการประชาชนสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก มาตรา 2 ได้กำหนดว่า “เด็กกระทำผิดคือเด็กที่มีอายุแต่ 15 ปีขึ้นไป

³⁵ กฎหมายอาญา มาตรา 7, (นครเวียงจันทน์ : กระทรวงยุติธรรม, 2006), หน้า 6.

³⁶ สัมภาษณ์ ท้าวสมลิต จันทจัก, รองอัยการประชาชนสูงสุด แห่ง ส.ป.ป.ลาว, 03 พฤษภาคม 2550.

³⁷ คำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก, อัยการประชาชนสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และประธานศาลฎีกา, (นครเวียงจันทน์ : จัดพิมพ์โดยองค์การอัยการประชาชนสูงสุด และกระทรวงมหาดไทย), หน้า 2-3

แต่ไม่ถึง 18 ปีมีสถิติสัมพัทธ์ของสมบรูณ์ และมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น ๆ ของ ส.ป.ป.ลาว ที่ได้กำหนดโทษทางอาญา

จะไม่ถือว่าเด็กกระทำผิดถ้ามูลค่าเสียหายที่เด็กได้กระทำขึ้นนั้น หากไม่ถึง 500,000 กีบ"

มาตรา 3 ยังกำหนดอีกว่า "ถ้าเด็กกระทำผิดในฐานะลหุโทษ โทษานุโทษ ที่กฎหมายกำหนดโทษไม่ถึง 3 ปี และเป็นกรกระทำผิดครั้งแรกให้เด็กนั้นขอภัยโทษนำผู้ถูกเสียหาย ให้ผู้ปกครองใช้แทนค่าเสียหาย แล้วให้พ่อแม่เด็ก และองค์การปกครองศึกษาอบรม

ในกรณีที่การกระทำผิดที่กล่าวมานั้น หากเป็นการกระทำผิดที่ไม่เข็ดหลาบ หรือเป็นการกระทำผิดที่กฎหมายกำหนดโทษ แต่ 3 ปีขึ้นไป ให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย" ส่วนการดำเนินคดีนั้นจะแตกต่างจากการดำเนินคดีโดยทั่วไป เช่น มาตรา 4 ข้อ 5 ได้กำหนดว่าในการดำเนินคดีต่อเด็กให้หลีกเลี่ยงการกักตัว การจับตัว การกักขังชั่วคราว เว้นเสียแต่กรณีที่มีความจำเป็น ถ้าหากว่ามีการดำเนินคดีต่อเด็กกระทำผิด ถูกศาลตัดสินลงโทษ แต่ทั้งนี้กฎหมายอาญาของลาว³⁸ มาตรา 44 ได้บัญญัติว่า "ในการวางโทษต่อเด็กที่ยังไม่ถึงเกษีณอายุ 18 ปี ในเวลากระทำผิด โดยอิงตามระดับและลักษณะของการกระทำผิดศาลจะวางโทษต่ำกว่ากฎหมายกำหนดก็ได้" และมาตรา 40 ยังได้บัญญัติอีกว่า ผู้กระทำผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือเกินกว่า 16 ปี จะเป็นสาเหตุที่พาให้บรรเทาโทษความรับผิดชอบทางอาญา นอกจากนั้นมาตรา 32 ของกฎหมายอาญายังได้บัญญัติว่าห้ามลงโทษประหารชีวิตต่อเด็กกระทำผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในเวลากระทำผิด และหญิงมีท้องในเวลากระทำผิดหรือในเวลาตัดสินหรือในเวลาปฏิบัติโทษ

ในกรณีที่เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีกระทำผิดก็จะไม่ถูกดำเนินคดี แต่จะให้ขอภัยและให้พ่อแม่ใช้แทนค่าเสียหายให้กับผู้ถูกเสียหายหรือครอบครัว ถ้าหากเด็กได้กระทำผิดซ้ำ กระทำเป็นอาชญา เด็กก็จะถูกศึกษาอบรม ถูกดัดสร้าง โดยฝ่ายบริหารจะเป็นเจ้าการในการปฏิบัติ แต่เด็กที่ถูกศึกษาอบรมหรือดัดสร้างนั้นจะไม่ถูกศาลตัดสินว่ามีความผิด หรือแยกเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ใน

³⁸ กฎหมายอาญามาตรา 32, 40 และ 44, (นครเวียงจันทน์: กระทรวงยุติธรรม, 2006).

เวลากระทำผิดออกจากฝ่ายตุลาการ ทั้งนี้เพราะว่าไม่ยากให้เด็กมีพร้อมด้อยว่าตนเองมีความผิด และยากให้เด็กกลับสู่สังคมอย่างโปร่งใส³⁹

4.5 ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายอาญาความผิดฐานฉ้อโกงของ ส.ป.ป.ลาว

4.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติของความผิดฐานฉ้อโกง

บทบัญญัติมาตรา 109 บัญญัติว่า "บุคคลผู้ใดหากได้ใช้เล่ห์เหลี่ยม โกง หลอกหลวงด้วยวิธีใดก็ตามเพื่อทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือของส่วนรวม หรือผู้อื่นเอาทรัพย์สินของตน จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพ 6 เดือนถึง 3 ปี และปรับ 200,000 กีบ ถึง 7,000,000 กีบ

ในกรณีผู้กระทำผิดหากได้เอาการฉ้อโกงเป็นอาชญากรรม มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือในกรณีมีความเสียหายอย่างรุนแรง จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพ 3 ปีถึง 7 ปี และปรับ 5,000,000 กีบ ถึง 15,000,000 กีบ

การพยายามกระทำผิดก็จะถูกลงโทษ" และ

มาตรา 120 บัญญัติว่า "บุคคลผู้ใดหากได้ใช้เล่ห์เหลี่ยม โกง หลอกหลวงด้วยวิธีการใดก็ตาม เพื่อทำให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินของตนจะถูกลงโทษตัดอิสรภาพ 3 เดือนถึง 2 ปี และปรับ 200,000 กีบถึง 5,000,000 กีบ

ในกรณีผู้กระทำผิดหากได้เอาการฉ้อโกงเป็นอาชญากรรม มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือในกรณีมีความเสียหายอย่างรุนแรงจะถูกลงโทษตัดอิสรภาพ 2 ปีถึง 5 ปี และปรับ 500,000 กีบถึง 10,000,000 กีบ

การพยายามกระทำผิดก็จะถูกลงโทษ"

³⁹ สัมภาษณ์ท้าวสมลิต จันทจัก, รองอธิการประชาชนสูงสุด แห่ง ส.ป.ป.ลาว, 03 พฤษภาคม 2550.

บทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้มุ่งเน้นที่จะปราบปรามผู้ที่ใช้เล่ห์เหลี่ยมโกหก หลอกลวงให้บุคคลอื่นเอาทรัพย์สินของตน ซึ่งทรัพย์สินนั้นแยกออกเป็นสองกรรมสิทธิ์คือทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวมและทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลผลเมืองทั่วไป

ตามมาตรา 109 และ 120 ได้ให้นิยามของคำว่า "ใช้เล่ห์ โกหก หลอกลวงด้วยวิธีใดก็ตาม เพื่อให้ทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทรัพย์สินหรือผู้อื่นเอาทรัพย์สินของตน" การที่กล่าวด้วยวิธีใดก็ตามนั้น ทำให้ความหมายของนิยามได้กว้างขวางอาจเป็นกรณีใดก็ได้ถ้าหากมีการใช้เล่ห์โกหกหลอกลวง แต่ในการตีความความหมายกฎหมายให้ถูกกับข้อเท็จจริงสำหรับตีความไปแนวอื่นเช่น A. มีเจตนาฉ้อโกง B. แต่ใช้เล่ห์เหลี่ยมด้วยวิธีการทำสัญญากู้ยืมเงินระหว่าง A. กับ B. เมื่อไม่ปฏิบัติตามสัญญาได้จึงได้มีการฟ้องกันในกรณีเช่นนี้ตีความว่าเป็นข้อผูกพันทางแพ่งเพราะว่าได้มีการตกลงทำสัญญากัน และสัญญานั้นก็ได้ทำขึ้นบนพื้นฐานความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายให้ฟ้องร้องกันในศาลแพ่ง แต่ถ้าอิงตามนิยามของคำว่าฉ้อโกง A จะมีความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง นอกจากนั้นในกรณีเดียวกันนี้ A. กู้ยืมเงินกับ B. โดยอ้างว่าจะให้ดอกเบี่ยสูงเกินกว่าอัตราดอกเบี่ยที่ธนาคารกำหนด แต่แล้ว A. ก็ตอบสนองไม่ได้ และในกรณีทำสัญญาขึ้นโดยอ้างว่าจะทำธุรกิจนั้น ธุรกิจนี้ แต่ในเมื่อได้รับเงินไปแล้ว อำพรางเอาเงินไปใช้จ่ายส่วนตัวไม่ทำตามเป้าหมายตามสัญญา ในรูปการลักษณะดังกล่าวนี้ศาลก็ยังถือว่าเป็นมูลคดีทางแพ่ง โดยอ้างสัญญาเป็นสำคัญในการตีความความหมายกฎหมาย เข้ากับข้อเท็จจริง

ถ้าตามความหมายของคำว่า ใช้เล่ห์เหลี่ยม โกหก หลอกลวงด้วยวิธีใดก็ตาม" แล้ว ทั้งสามกรณีที่กล่าวมาข้างต้นนั้นผิดในฐานฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง เพราะมีเจตนาฉ้อโกงตั้งแต่แรกแล้วแต่เพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทางอาญาจึงทำสัญญามาเป็นข้ออ้างว่าได้ยืมเงิน ซึ่งการกระทำนั้น พาให้เกิดเป็นมูลคดีแพ่งเช่น

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 95-205/ล.พ 16 ตุลาคม 1995 กรณีนาย A, B และ C ได้กู้ยืมเงินกับนาย D จำนวนเงิน 3,500 ดอลลาร์ โดยคิดดอกเบี่ย 9% ต่อเดือน กำหนดเวลา 2 เดือน เมื่อถึงกำหนดเวลา นาย A, B และ C ไม่สามารถนำเงินต้นทุนและดอกเบี่ยส่งคืนนาย D

2. คำพิพากษาฎีกาที่ 95-214/ล.พ ลงวันที่ 20 ตุลาคม 1995 คือ นาย A ได้กู้ยืมเงินกับนาย B จำนวน 65,000 บาท โดยไม่มีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร ต่อมาเกิดมีปัญหาเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจำนวนดังกล่าว นาย A กับนาย B จึงได้ทำสัญญากันโดยนาย A ได้เอาหลักทรัพย์คือที่ดิน และบ้านเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน และได้ตกลงการคิดดอกเบี้ย 7% ต่อเดือน จากนั้นมาก็ไม่สามารถปฏิบัติสัญญาได้ จึงเสนออำนาจการปกครองบ้านทำการไต่ถาม และนาย A ก็รับว่าจะใช้แทนทั้งต้นทุนและดอกเบี้ย ต่อมา A ก็ไม่สามารถปฏิบัติตามการตกลงกับ B จึงได้ดำเนินคดีไปตามระเบียบกฎหมาย

3. คำพิพากษาฎีกาที่ 99-264/ล.พ 11 พฤษภาคม 1999 กรณีนาย A ได้กู้ยืมเงินกับนาย B 4 ครั้ง จำนวนเงินทั้งหมด 770,000 บาท ดอกเบี้ย 5% ต่อเดือน ในสัญญากู้ยืมไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันแต่อย่างใด โดยนาย A อ้างว่าจะนำเงินไปดำเนินการค้า แต่เมื่อนาย A ได้รับเงินไปก็ไม่ได้นำเงินทำการค้าแต่อย่างใด นาย A ได้นำเงินที่ได้มาไปใช้จ่ายส่วนตัว ดังนั้นจึงทำให้นาย A ไม่มีเงินมาใช้แทนคืนแก่นาย B

ทั้งสามกรณีที่กล่าวมานี้ศาลวินิจฉัยว่า เป็นมูลคดีทางแพ่งเพราะว่าได้มีสัญญากู้ยืมเงินนำกัน

ส่วนผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจะเป็นความผิดทางอาญาในความผิดฐานฉ้อโกง เพราะว่ามีเจตนาใช้เล่ห์เหลี่ยม หลอกลวง ผู้ให้กู้ยืมตั้งแต่แรก ซึ่งแสดงออกคือการเสนอให้ดอกเบี้ยสูง และอ้างเหตุผลว่าจะนำเงินไปทำการค้ารายได้ดี จึงทำให้ผู้ให้กู้ยืมหลงเชื่อแล้วมอบเงินให้

4.5.2 ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมาย

องค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายอาญาของลาวจะประกอบด้วยองค์การสืบสวน-สอบสวน (โดยเฉพาะองค์การสืบสวน-สอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ) องค์การอัยการ และศาลประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินหรือพิพากษา ปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะความผิดฐานฉ้อโกงนั้นจะขาดบุคลากรผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ (ทักษะ) ในแต่ละด้าน

เช่น ด้านกวดกาบันชี ด้านผู้ตรวจสอบการแปลเอกสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ เมื่อมีคดีเกิดขึ้น องค์การสืบสวน-สอบสวนหรืออัยการจะเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชีและผู้เชี่ยวชาญแต่ละฝ่ายจากภาคส่วนอื่นมาอธิบายให้ความเห็น ฉะนั้นจึงเห็นว่าจะดำเนินคดีเสร็จสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องต่อศาลต้องใช้เวลานาน บางครั้งก็ไม่ทันกับเหตุการณ์ของการกระทำผิดที่เกิดขึ้น

ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อความสะดวกในการทำงานให้ทันกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นใน อนาคตถ้าเป็นไปได้ ส.ป.ป.ลาวควรจะมีองค์การพิเศษ องค์กรหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญใน แต่ละฝ่ายมาทำงานร่วมกัน ถ้าหากว่ามีอาชญากรรมใดที่เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะให้องค์กรนี้ทำ การสืบสวน-สอบสวน ลวบรวมพยานหลักฐานก็มอบให้องค์กรนั้นทำเลย เหมือนกันกับประเทศไทย ที่มีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

4.5.3 ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย

ปัญหาการดำเนินคดี รวบรวมพยานหลักฐาน

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์⁴⁰ รองอัยการระดับผู้ร่วมดำเนินการสืบสวน-สอบสวนกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเป็นผู้สั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีอาญาต่อศาล ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นการรวบรวม พยานหลักฐานในคดีฉ้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวม และฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองโดย แยกพิจารณาปัญหาตามประเภทของพยานหลักฐาน ซึ่งได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสารและ พยานวัตถุดังนี้

กรณีพยานบุคคล

ปัญหาที่พบบมากที่สุดคือ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำที่มีลักษณะการ ฉ้อโกง ผู้ถูกเสียหายจะมักไม่มาทำการร้องฟ้องให้ดำเนินคดีกับผู้ฉ้อโกง ผู้เสียหายกับผู้ฉ้อโกงจะ ตกกลงกันอยู่ชั้นบ้าน ถ้าตกลงกันได้ก็ให้ปฏิบัติตามนั้น ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็จะทำการร้องฟ้อง ดำเนินคดีตามกฎหมาย ส่วนมากแล้วต่างฝ่ายก็สามารถทำการตกลงไกล่เกลี่ยกันได้ แต่ไม่ สามารถปฏิบัติตามผลของการไกล่เกลี่ยนั้น ในเมื่อระยะเวลาผ่านไปยิ่งทำให้การดำเนินคดีพบกับ

⁴⁰ สัมภาษณ์ ท้าวคำคิด จันทรสี, รองอัยการนครหลวงเวียงจันทร์, 04 พฤษภาคม 2550.

ข้อยุ่งยาก โดยเฉพาะผู้เสียหายจะไม่อยากฟ้องให้ดำเนินคดี เพราะกว่าที่ผู้ข้อโกงถูกจับตัวไปจะทำให้ตนไม่ได้เงินหรือทรัพย์สินคืน ส่วนการดำเนินคดีก็อาจใช้เวลาาน จนกว่าจะถึงชั้นบังคับคดีก็คงทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เสียเวลานานจนเกินควร นอกจากนั้นถ้าจำเลยถูกตัดสินจำคุกยังพบปัญหาอีก ด้วยเหตุว่าต้องรอให้จำเลยออกจากคุกจึงจะหาเงินใช้แทนตน ฉะนั้นผู้ถูกเสียหายจึงไม่yarกร้องฟ้องให้ดำเนินคดี โดยเห็นว่าใช้วิธีการตกลงไกล่เกลี่ยกัน แล้วให้ผู้ข้อโกงเอาเงินมาใช้แทนตนอยู่ชั้นบ้าน ตามความสามารถของผู้ข้อโกงโดยปฏิบัติตามผลของการไกล่เกลี่ยนั้นจะดีกว่า ดังนั้นผลที่ตามมาก็คือ ผู้ที่กระทำผิดทางอาญารฐานข้อโกงมีจำนวนน้อยมากจะถูกดำเนินคดี จึงทำให้อาชญากรรมในรูปแบบนี้มีลักษณะเพิ่มขึ้น

กรณีพยานเอกสาร

ปัญหาที่พบคือ เอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำผิดเป็นเอกสารที่เก็บไว้นานเป็นเวลาหลายปี ถ้าเป็นการข้อโกงทางการเงินการบัญชีจะพบเอกสารมีจำนวนมากเอกสารที่สำคัญเป็นข้อมูลหลักฐานที่ดีบางส่วนถูกทำลาย ทำให้มีความยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน นอกจากนั้นผู้กระทำผิดยังใช้เล่ห์เหลี่ยมด้วยการเปลี่ยนแปลงลายมือชื่อตลอดเพื่อทำให้มีความยากในการพิสูจน์ เพื่อเอาผิดกับตนเองได้ ส่วนการพิสูจน์เอกสารว่าอันใดเป็นเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำผิด เป็นเอกสารที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่ข้อโกงไปก็ทำได้ยากบางครั้งก็ไม่ถูกกับข้อเท็จจริง โดยเฉพาะข้อมูลทางด้านทรัพย์สินจะมีจำนวนน้อยถ้าเทียบกับความเสียหายตัวจริงที่เกิดขึ้น เพราะถือว่าผู้กระทำผิดได้ลงลายมือชื่อแตกต่างกัน บางครั้งก็ให้คนอื่นลงนามในเวลาที่จะกระทำผิด

ผู้เขียนเห็นว่านอกจากความสุจริตของพนักงานบุคลากรแล้ว ควรให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนั้นวัตถุสิ่งของที่นำใส่เข้าในการทำงาน (พิสูจน์) ก็ต้องให้มีความทันสมัย ทั้งนี้ก็เพราะยากให้ทันกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่นับวันนับมีรูปแบบของการกระทำผิดที่ซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

กรณีพยานวัตถุ

เงินหรือทรัพย์สินที่ผู้กระทำผิดได้มาจากการฉ้อโกงจะถูกเปลี่ยนสภาพเป็นวัตถุสิ่งของอื่น เช่น ซื้อรถยนต์ ซื้อบ้าน แต่ใช้ชื่อคนอื่นถือเป็นกรรมสิทธิ์ ส่วนมากจะออกชื่อของลูกค้าหรือญาติพี่น้อง และทรัพย์สินที่เป็นของตนเองได้มาจากการฉ้อโกงจะมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในเมื่อผู้กระทำผิดถูกดำเนินคดีก็จะถูกยึดหรืออายัดวัตถุสิ่งของที่เป็นของเขา ซึ่งมีจำนวนน้อย ส่วนทรัพย์สินอื่นที่เปลี่ยนสภาพเป็นของลูกค้าหรือญาติพี่น้องก็ไม่สามารถยึดได้ เพราะพิสูจน์ไม่ได้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการที่ผู้กระทำผิดได้มาจากการฉ้อโกงหรือไม่ เพราะผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ก็อ้างว่าทรัพย์สินได้มาจากการค้าขายหามาตั้งแต่เดิม ในเมื่อว่ารัฐเป็นฝ่ายพิสูจน์แต่ฝ่ายเดียว ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำผิดฉ้อโกงเอาหรือไม่ ก็ไม่สามารถยึดหรืออายัดได้

ในกรณีนี้กล่าวมานี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรนำเอาหลักการฝากพินัยการพิสูจน์ให้จำเลยเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาคืออะไร ได้มาจากไหน ความเป็นมาของทรัพย์สินได้มาอย่างไร ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับทรัพย์สินไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นมาดำเนินคดีเพื่อส่งคืนให้แก่ผู้เสียหาย เหมือนกับหลักการฝากพินัยการพิสูจน์ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย

4.5.4 ปัญหาการกำหนดโทษขั้นสูง

หลักการกำหนดโทษตามกฎหมายอาญาของลาวก็เหมือน ๆ กับหลักการการกำหนดโทษตามกฎหมายของนา ๆ ประเทศ ตามกฎหมายอาญาของลาวมาตรา 109 ได้กำหนดโทษขั้นสูงฐานฉ้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวมไม่เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 15,000,000 กีบ และมาตรา 120 ได้กำหนดโทษขั้นสูงฐานฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 10,000,000 กีบ

การกำหนดโทษข้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองจำคุกไม่เกิน 5 ปี และโทษข้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวมจำคุกไม่เกิน 7 ปี ยังไม่น่าเหมาะสมกับความผิด และความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น เนื่องจากความผิดข้อโกงทรัพย์สินของรัฐ (หลวง) หรือส่วนรวม และการข้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองนั้นได้กระทำต่อผู้เสียหายคนหนึ่ง ก็ถือว่าเป็นการกระทำผิดกรรมหนึ่ง ผู้เสียหายแต่ละคนต่างก็ถูกหลอกลวง ผู้กระทำผิดได้มีการหลอกลวงผู้เสียหายต่างคนต่างเวลา กัน จึงเป็นการกระทำผิดหลายกรรมต่างกัน เช่นคำตัดสินเลขที่ 137/ขต.อ 16 พฤศจิกายน 2006⁴¹ นางบัวเพชร กับพวกที่สมคบกันปลอมแปลงเอกสารข้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง (รถยนต์จำนวน 62 คัน) ศาลได้ตัดสินลงโทษต้องจำคุก 5 ปี และปรับ 10,000,000 กีบ ทั้งที่จำเลยทั้งหมดกระทำผิดข้อโกงทรัพย์สินของพลเมืองไม่ต่ำกว่า 10 ครั้งตามมาตรา 120 ของกฎหมายอาญาก็กำหนดโทษขั้นสูงฐานข้อโกงทรัพย์สินไม่เกิน 5 ปี ในการกระทำผิดครั้งหนึ่ง ถ้าเอาการกระทำผิดแต่ละครั้งมารวมกัน โทษที่ต้องจำคุกก็ไม่ต่ำกว่า 50 ปี แต่กฎหมายอาญาภาคทั่วไปมาตรา 45 วรรค 2⁴² ได้บัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษจำคุกในการกระทำผิดหลายกรรมไว้ว่า ในการลงโทษการกระทำผิดหลายกรรมที่ผิดต่อหลายมาตราให้ลงโทษแต่ละการกระทำผิดแล้วเอาบรรดาโทษดังกล่าวมาบวกใส่กันทั้งหมด แต่ไม่ให้เกินโทษสูงสุดของการกระทำผิดดังกล่าวที่หนักกว่าซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ เมื่อรวมโทษทุกกรรม (ทุกกระทง) แล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกิน 5 ปี ดังนั้น นางบัวเพชรกับพวกจึงต้องรับผิดโทษจำคุกเพียง 5 ปีเท่านั้น

การที่กฎหมายบัญญัติโทษขั้นสูงให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ 7 ปี สำหรับการข้อโกงทรัพย์สินพลเมืองและทรัพย์สินของรัฐหรือส่วนรวม ดังกล่าวนั้นจึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่ร้ายแรงจากการกระทำของผู้นั้น เนื่องจากการกระทำผิดฐานข้อโกงบางครั้งจะมีผู้เสียหายจำนวนมาก ทรัพย์สินที่ผู้กระทำผิดได้รับไปมีจำนวนมากศาลและผู้กระทำผิดยังทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการที่ผู้กระทำผิดต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือ 7 ปี ตามคำตัดสินนั้นเมื่อมีการอภัยโทษหรือลดผ่อนโทษก็จะรับโทษจริง ๆ ไม่เกิน 5 ปีหรือ 7 ปี

⁴¹ คำตัดสินเลขที่ 137/ขต.อ, 16 พฤศจิกายน 2006.

⁴² กฎหมายอาญาภาคทั่วไป มาตรา 45 วรรค 2, (นครเวียงจันทร์, กระทรวงยุติธรรม, 2006).